

Фактори, які впливають на формування у дітей середнього та старшого шкільного віку ставлення до шкідливих звичок

Сутула В.О.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація:

Показано результати опитування учнів загальноосвітніх шкіл. В експерименті приймали участь 589 учнів. Відзначається, що переважна більшість учнів (91,5%) усвідомлюють негативний вплив на їх здоров'я шкідливих звичок (паління та вживання алкоголю). Встановлено, що за роки навчання збільшується кількість учнів які палять та смакували алкогольні напої. Представлено дані, що свідчить про не сформованість у школярів відповідної позиції щодо паління та вживання алкоголю. Зазначено, що учні байдуже ставляться до розповсюдженої серед дорослих звички палити та вживати алкоголь.

Сутула В.А. Факторы, влияющие на формирование у детей среднего и старшего школьного возраста отношения к вредным привычкам. Показаны результаты опроса учеников общеобразовательных школ. В эксперименте принимали участие 589 учеников. Отмечается, что подавляющее большинство учеников (91,5%) осознают негативное влияние на их здоровье вредных привычек (курение и употребление алкоголя). Установлено, что за годы учебы увеличивается количество учеников, которые курят и пробовали алкогольные напитки. Представлены данные, которые свидетельствуют о не сформированности у школьников соответствующей позиции относительно курения и употребления алкоголя. Отмечено, что ученики безразлично относятся к распространенной среди взрослых привычке курить и употреблять алкоголь.

Sutula V.A. Factors, influencing on forming for the children of middle and senior school ages of attitude toward harmful habits. The results of questioning of students of general schools are rotined. 589 students took part in experiment. It is marked that swinging majority of students (91,5%) realize negative influence on their health of harmful habits (smoking and use of alcohol). It is set that for years study the amount of students which smoke and taste alcohol. Present information testifies to not formed for the schoolchildren of the proper position in relation to smoking and use of alcohol is presented. It is marked that students indifferently behave to widespread among grown man habits to smoke and use an alcohol.

Ключові слова:

шкідливі звички, мотивація, фактори, особистість, соціалізація, потреба.

вредные привычки, мотивация, факторы, личность, социализация, потребность.

harmful habits, motivation, factors, personality, socialization, necessity.

Вступ.

В останні роки велика увага приділяється пошуку ефективних форм фізичного виховання дітей та молоді, формування у них потреби у здоровому фізично активному способі життя, що є основою їх особистісної фізичної культури [2, 4, 5, 6]. Формування у дітей та молоді потребнісної сфери – дуже складний процес, який має свої вікові особливості, зумовлені особливостями процесу їх соціалізації [1, 3]. Отже, дослідження спрямовані на вивчення особливостей формування у дітей та молоді особистісної фізичної культури, мають важливе значення, оскільки дозволяють правильно керувати процесом формування у молодіжному середовищі потреби у здоровому способі життя та ефективно розгортати роботу по профілактиці в цьому середовищі шкідливих звичок. Вирішення поставленої проблеми являється актуальним завданням сучасності, адже серед школярів які палять, за опублікованими даними [<http://www.sntv.ua/article/117639>], таких які мають низькі розумові здібності (в порівнянні з тими які непалять) більше у вісімнадцять разів, зі зниженням слуху – в тринадцять разів, незадовільний фізичний стан – в дванадцять разів.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні факторів, що визначають ставлення учнів загальноосвітніх навчальних закладів до здорового способу життя та шкідливих звичок.

Методика дослідження Для вирішення поставлених завдань було проведено спеціальне опитування 589 учнів загальноосвітніх шкіл м. Харкова. У процесі дослідження використовувалася анкета закритого типу яка містила ряд питань, що дозволили з'ясувати

причини розповсюдження в середовищі школярів шкідливих звичок та виділити фактори, які впливають на цей процес.

Результати дослідження.

Для з'ясування особливостей формування у школярів шкідливих звичок було проведено спеціальне соціологічне дослідження. Його результати представлені у таблиці 1. Аналіз цих матеріалів показує, що переважна більшість учнів загальноосвітніх шкіл знають, що здоровий спосіб життя позитивно впливає на здоров'я людини, а шкідливі звички (паління та вживання алкоголю) – негативно (табл. 1, питання № 1, 2, 5). Незважаючи на такі знання, спостерігається виражена тенденція, яка свідчить, що за роки навчання у школі збільшується кількість учнів таких, що мають бажання палити або уже палять (рис. 1). Матеріали дослідження свідчать, що кожен третій школяр середнього та старшого шкільного віку уже мав досвід тютюнопаління, а в сімнадцять років палить кожен

п'ятий учень загальноосвітніх навчальних закладів. Аналіз причин, які зумовлюють появу у школярів цієї звички свідчить, що найвагомішими факторами є “за компанію” та “просто так” (табл. 1, питання № 4). Першому фактору віддали перевагу у середньому 35,7% учнів загальноосвітніх навчальних закладів, а другому – 43,8%.

За роки навчання у школі, як свідчать результати дослідження, збільшується кількість учнів, які смакували ті чи інші алкогольні напої (рис. 2). Так, наприклад, у 5-му класі кожен п'ятий (!) школяр пробував пиво (20,1%), а у 11-му класі пиво уже вживали троє з чотирьох учнів (!) (69 %) (табл. 1). Слабоалкогольні напої школярі починають активно вживати з 12-річного віку (31%). У чотирнадцять років таких учнів вже 46,4%, а у сімнадцять – 60,9%. Найбільш активна

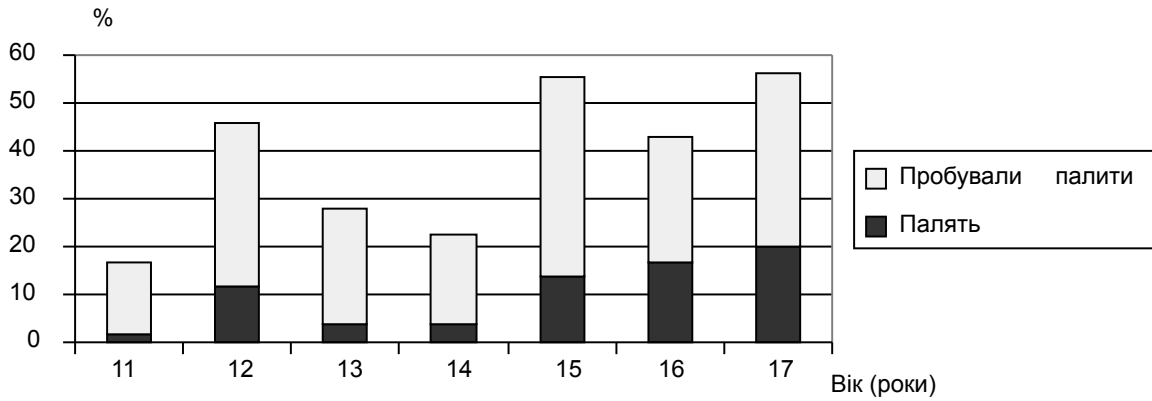

Рис. 1. Динаміка зростання тютюнопаління серед школярів

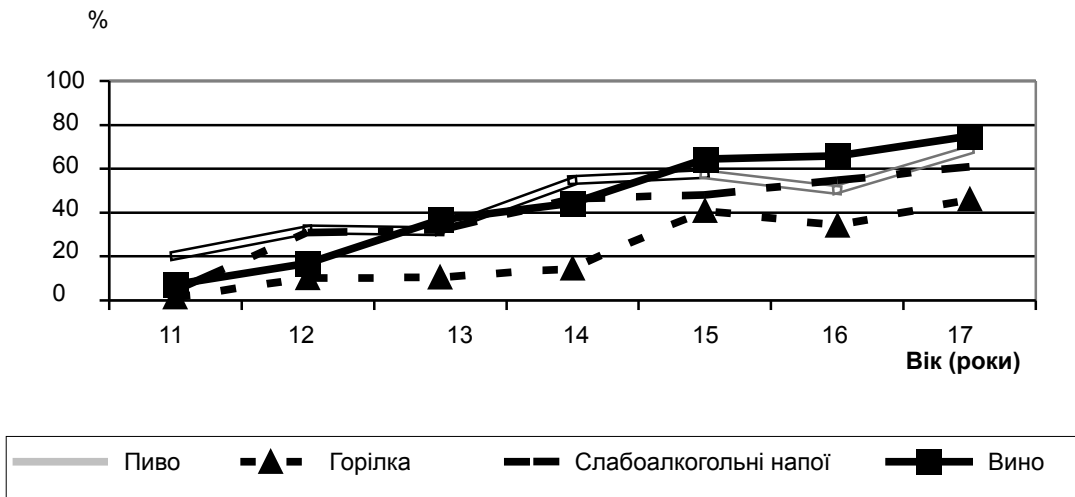

Рис. 2. Динаміка зростання вживання алкогольних напоїв школярами

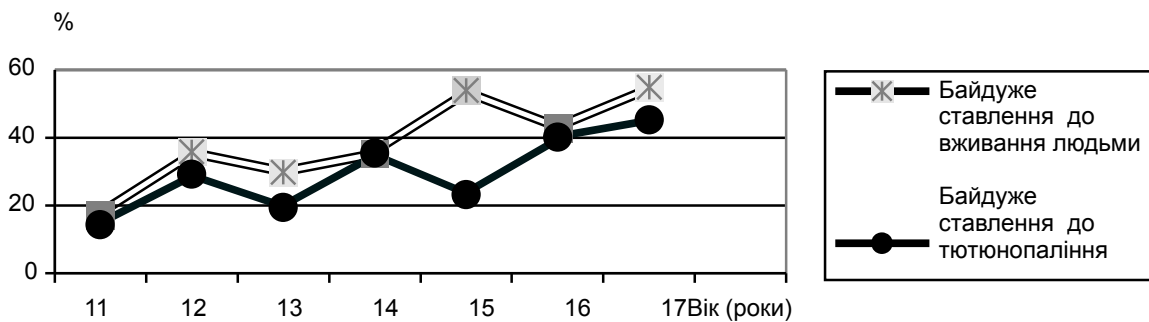

Рис. 3. Збільшення кількості учнів, які байдуже ставляться до розповсюдженій серед людей звички палити та вживати алкоголь

Таблиця 1.

Ставлення школярів до шкідливих звичок

№ п/п	Вік респондентів (роки), кількість респондентів (n)	11 n=70	12 n=58	13 n=192	14 n=56	15 n=48	16 n=74	17 n=91	Середнє групове значення для школярів (n=589)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Чи знаєш ти, що здоровий спосіб життя позитивно впливає на здоров'я людини? (Так)	72,7	65,7	72,5	77	41,55	80,2	84,5	70,6
2	Чи знаєш ти, що паління шкідливе для здоров'я? Так	95,7	92,9	97,3	86,6	90,9	98,1	95,5	93,8
	Чи палиш ти?								
3	(Так)	1,5	11,8	3,6	3,9	13,8	16,5	20	10,2
	(Пробував)	15,3	34,2	24,5	18,7	41,6	26,3	36,4	28,1
	(Ні)	83,2	54	71,9	77,4	44,6	57,2	43,6	61,7
	Під впливом чого ти почав палити? (у % від загальної кількості, тих що палять або пробували палити)								
4	а) за компанію	41,7	40,7	47,5	50	37	40,6	29,4	35,7
	б) задля самоствердження	16,6	25,9	8,2	16,7	37	9,4	10,9	17,8
	в) просто так	41,7	44,4	41	33,3	26	50	59,7	43,8
	г) під впливом реклами	-	-	3,3	-	-	-	-	4,2
5	Чи знаєш ти, що вживання алкоголю шкідливе для здоров'я? (так)	90	82,8	85,8	86,8	83,7	98,1	97,7	89,3
	Чи пробував ти:								
6	а) пиво (так)	20,1	32,5	31,4	54,9	57,7	50,1	69	45,1
	б) горілку (так)	1,5	10,3	10,4	14,5	40,9	34,1	46	22,5
	в) слабоалкогольні напої (так)	4,3	31	32	46,4	48,1	54,7	60,9	39,6
	г) вино (так)	7,2	16,9	36,8	44,3	64,3	65,8	75	44,3
	Під впливом чого ти смакував алкоголь? (у % від тих, що вживали алкоголь)								
7	а) за компанію	34,8	70	47,2	33,3	50,5	55,3	56	49,6
	б) задля самоствердження	13	-	9	13,4	7,9	1,2	1	6,5
	в) просто так	43,5	26	33	53,3	34,7	41,5	43	39,3
	г) під впливом реклами	8,7	4	10,4	-	6,9	2	-	4,6
8	Чи хотів би ти допомогти своєму товаришу позбутися шкідливих звичок? (так)	91,3	87,9	85,2	79,8	79,2	78,2	84,5	83,7
	Як ти ставишся до того, що люди палять?								
9	Підтримую	7,2	1,8	2,3	10,3	14,3	10	8,8	7,8
	Байдуже	14,3	29,3	19,4	35,5	23,3	40	45,2	29,6
	Проти	78,5	68,9	78,3	54,2	62,4	50	46	62,6
	Як ти ставишся до того, що люди вживають алкоголь?								
10	Підтримую	4,3	5,1	4,1	9,5	19	16,7	13,2	10,3
	Байдуже	17,2	35,9	29,8	35,4	54	42,9	55	38,6
	Проти	78,5	59	66,1	55,1	27	40,4	31,8	51,1

динаміка спостерігається у споживанні школярами вина. Так, в 11 років таких учнів – 7,2%, у 13 років – 36,8%, у 15 років – 64,3%, у 17 років вже 75% (!). Результати аналізу також показують, що, починаючи з 15 років, 40,9% школярів уже смакували горілку (табл. 1, питання № 6). Серед причин, що спонукають школярів вживати різні алкогольні напої, найбільш значимими є – “за компанію” та “просто так”.

Незважаючи на відносно широке розповсюдження серед учнівської молоді шкідливих звичок (тютюнопаління та вживання алкоголю), переважна більшість учнів готові допомогти своїм товаришам їх позбутися (табл. 1, питання № 8).

Разом з тим слід зауважити, що в процесі навчання у школі спостерігається виражена тенденція до збільшення кількості учнів, які байдуже ставляться до роз-

повсюдженій серед дорослих звички палити та вживати алкоголь (рис. 3).

Висновки

Результати дослідження свідчать, що переважна більшість учнів загальноосвітніх шкіл (91,5%) усвідомлюють негативний вплив на їх здоров'я шкідливих звичок (паління та вживання алкоголю).

За роки навчання у школі збільшується кількість учнів що палять та тих, які смакували ті чи інші алкогольні напої, а також учнів, які байдуже ставляться до розповсюдженій серед дорослих звички палити та вживати алкоголь.

Серед причин, що спонукають школярів до шкідливих звичок, головними являються «за компанію», або «просто так», що свідчить про не сформованість у них відповідної позиції щодо цього питання.

Література

1. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л.И. Божович. – М.: Наука, 1968. – 333 с.
2. Горшкова Н.Б. Мотивация школьников до занятий физической культурой и спортом / Н.Б. Горшкова // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2005. – № 6-7. – С. 130-133.
3. Психология физического воспитания / Е.П. Ильин. – М.: Просвещение, 1990. – С. 13-21.
4. Визитей Н.Н. Физическая культура личности (проблемы человеческой телесности: методологические, социально-философские, педагогические аспекты) / Н.Н. Визитей; отв. ред. В.И. Столяров. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 110 с.
5. Лубышева Л.И. Концепция формирования физической культуры человека / Л.И. Лубышева. – М.: РГАФК, 1992. – 120 с.
6. Приходько А.И. Предпосылки создания основ отечественной системы физического воспитания / А.И. Приходько // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2005. – № 24. – С. 134-137.

Информация об авторе:

Сутула Василий Афанасьевич
vsutula@rambler.ru

Харьковская государственная академия физической культуры
ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61022, Украина.

Поступила в редакцию 17.10.2011г.

References:

1. Bozhovich L.I. *Lichnost' i ee formirovanie v detskom vozraste* [Personality and its development in infancy], Moscow, Science, 1968, 333 p.
2. Gorshkova N.B. *Aktual'ni problemi fizichnoyi kul'turi i sportu* [Actual problems of physical culture and sports], . – 2005. – № 6-7. – С. 130-133.
3. Il'in E.P. *Psikhologiya fizicheskogo vospitaniia* [Psychology of physical education], Moscow, Education, 1990, pp. 13-21.
4. Vizitej N.N. *Fizicheskaia kul'tura lichnosti* [The physical culture of personality], Chisinau, Shtiintsa, 1989, 110 p.
5. Lubyshva L.I. *Koncepciia formirovaniia fizicheskoi kul'tury cheloveka* [The concept of formation of physical culture of human], Moscow, RSAPC Publ., 1992, 120 p.
6. Prikhod'ko A.I. *Pedagogika, psihologia ta mediko-biologicni problemi fizicnogo vihovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2005, vol.24, pp. 134-137.

Information about the author:

Sutula Vasilij Afanas'evich
vsutula@rambler.ru

Kharkov State Academy of Physical Culture
Klochkovskaya str. 99, Kharkov, 61022, Ukraine.

Came to edition 17.10.2011.